

Det norske klassesamfunnet

Magne Flemmen og Jørn Ljunggren

Klasse: en innføring

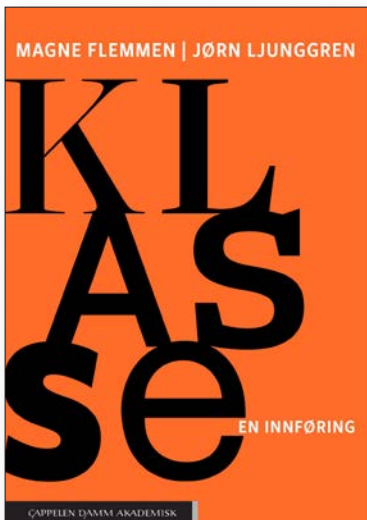
Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2024

393 s.

ISBN 978-82-02-63214-4

Michael 2024; 21: 488–489

doi: 10.5617/michael.11942

Det er forskjell på folk. I boka *Klasse* viser sosiologene Flemmen og Ljunggren hvordan forskjellene arter seg i Norge. Nordmenn deler seg systematisk etter sosial bakgrunn både med henblikk på politiske og kulturelle preferanser, forventet levealder og sosial mobilitet. Boka inneholder ny og interessant empiri. Det er i seg selv god nok grunn til å anbefale den.

Forfatterne mener at de sosiale forskjellene best kan forstås som klasseforskjeller, basert på videreutviklinger av Marx' og Webers teorier. Den grunnleggende årsaken er kapitalismen, der posisjon, makt og avmakt er resultat av eierskap. Den som eier produksjonsmidlene, har makt over arbeideren. Nyere sosiologisk teori gir et bredere bilde i takt med endring i produksjonsforhold og utvidet forståelse av sosial segregering. Overklasse, middelklasse og arbeider-

klasse blir ikke bare definert etter eierskap til produksjonsmidlene, men etter inntekt, makt og livssjanser. Bourdieus begrep om kulturell kapital utvider perspektivet til også å romme stil, smak og sosiale væremåter som uttrykk for klassesamfunnet.

Slik kan overklassen deles inn i tre grupper etter hvor mye økonomisk eller kulturell kapital den enkelte besitter. Professorer har mye kulturell kapital, leger og sivilingeniører hører til midtkategorien «balansert», mens de høyest lønnete direktører, finansmeglere og rentenister hører til den økonomiske overklassen. I nedre middelklasse finnes henholdsvis førskolelærere, sykepleiere og lavest lønnete ledere. Arbeiderklassen plasseres nederst i midten. De har verken klar overvekt av økonomisk eller kulturell kapital og består av faglærte, som rørleggere og elektrikere, og ufaglærte, som renholdere og butikkassistenter.

Boka er tenkt som en innføringsbok. Kanskje er utlegningen av Marx' klasseteori med påfølgende justeringer og endringer en styrke for dette formålet, selv om følelsen er at den teoretiske historien i noen grad er frakoblet substansen. Det ville vært mer pedagogisk å starte med et samfunnsfenomen, for eksempel at Norge har stor sosial ulikhet i helse, og deretter bli presentert for mulige forklaringer. Dette kunne også åpnet for en mer kritisk holdning til de teoretiske perspektivene. Nye studenter skal både lære fagets teorier og god kritisk tenkning. Det kan demonstreres ved at lærebokforfattere stiller kritiske spørsmål til egne perspektiver.

I paneldebatten i forbindelse med lanseringen av boka i september 2024 kommenterte Torbjørn Røe Isaksen at det teoretiske perspektivet var så omfattende at det kunne dekke alt, og dermed står frem som en teori som aldri tar feil. Han er inne på noe. Jeg tror det skyldes en sosiologisk kultur der de interne diskusjonene i faget tidvis preges mer av ønsket om å ha rett enn ønsket om å finne ut mer om hvordan ting ligger an i samfunnet. Dette kan gi føringer for å gi ens egne perspektiver litt mer rett enn det strengt tatt er grunnlag for.

Det rike empiriske materialet og den velskrevne teksten gjør boka interessant for et bredere publikum. Den ville blitt enda bedre dersom konsekvensene av ulikheten hadde blitt grundigere diskutert. For noen faktorer er konsekvensene eksplisitt, som ulik forventet levealder, men for andre savnet jeg det. Hva innebærer det at arbeiderklassen stemmer Fremskrittspartiet? Og hva betyr det for klasseforholdene at vi har en svært liten, men styrtrik gruppe mennesker? Konsekvensene av dette forblir implisitte.

Berit Horn Bringedal
berit.bringedal@lefo.no

Berit Horn Bringedal er sosiolog, dr.polit. og arbeider som seniorforsker i Legeforskningsinstituttet.